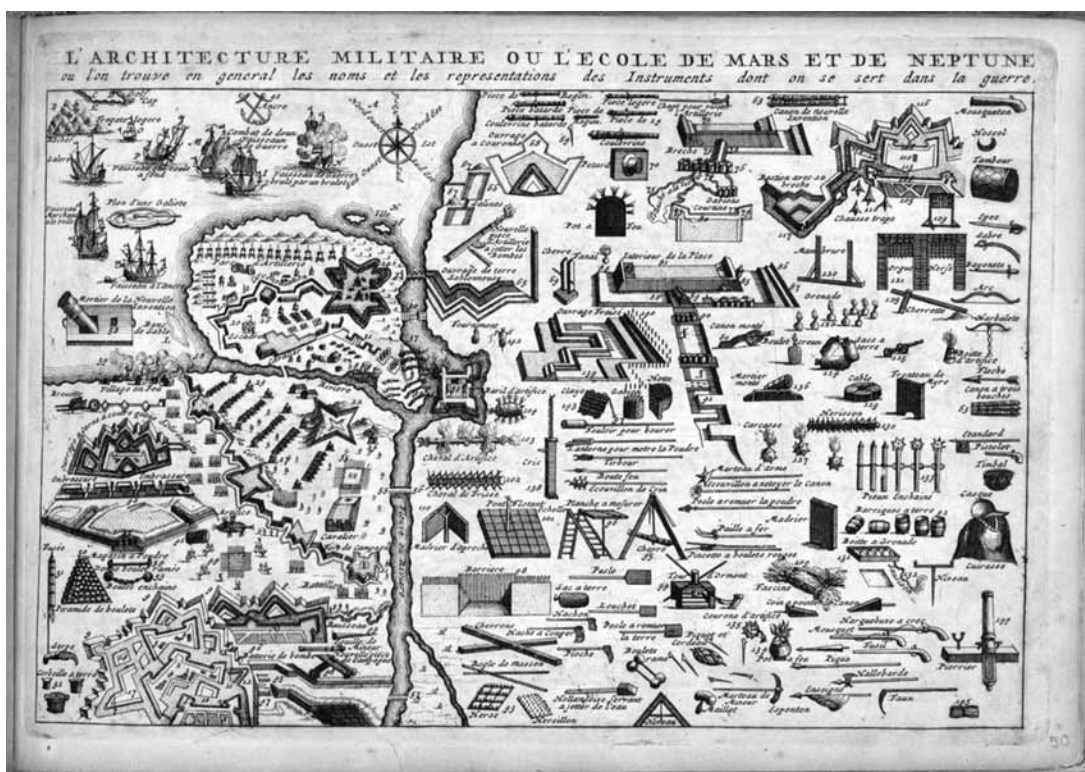

El Castell de Berga durant la Guerra de Successió, una fortalesa imperial en una vila filipista

Durant la major part de la guerra, el Castell de Berga romangué sota control imperial, malgrat que la vila s'havia mostrat partidària de Felip V. Aquest fet motivà un esdeveniment singular, el setge borbònic del Castell que domina la vila protagonitzat pels mateixos veïns i autoritats civils de Berga entre el 15 i el 21 de juliol de 1713.

Dos foren els detonants de l'assalt, el primer l'assassinat a Berga el 29 de juny del governador del castell, Francesc Puig de Sorribes. El govern militar de la vila quedava escapçat en desaparèixer un home molt experimentat i fidel a la causa austriacista. No era un assassinat qualsevol, tot i residir a Vic, Francesc Puig era l'hereu del llinatge dels Sorribes, nobles i propietaris acabats de la mateixa vila de Berga,¹ on detenien la mostassaferia i dos terços dels forns de pa. El governador morí "d'una escopetada" a la plaça de Sant Joan la porta del Palau dels Peguera (on hi havia també les presons reials), que n'era la residència familiar: "lo que diu saber ell testimoni [Elies Sala, pagès] per haver vist lo cadàver de Franco Puig y de Sorribas mencionat en dit article en la plassa de St Juan de la vila de Berga qual cadàver conegué molt bé ell testimoni que quant vivia era y se anomenava Francisco Puig y de Sorribas per lo molt que ell testimoni lo tenia conegut i tractat." Acabada la guerra el Palau els fou confiscat essent destinat a residència

del Sergent Major o governador militar borbònic.

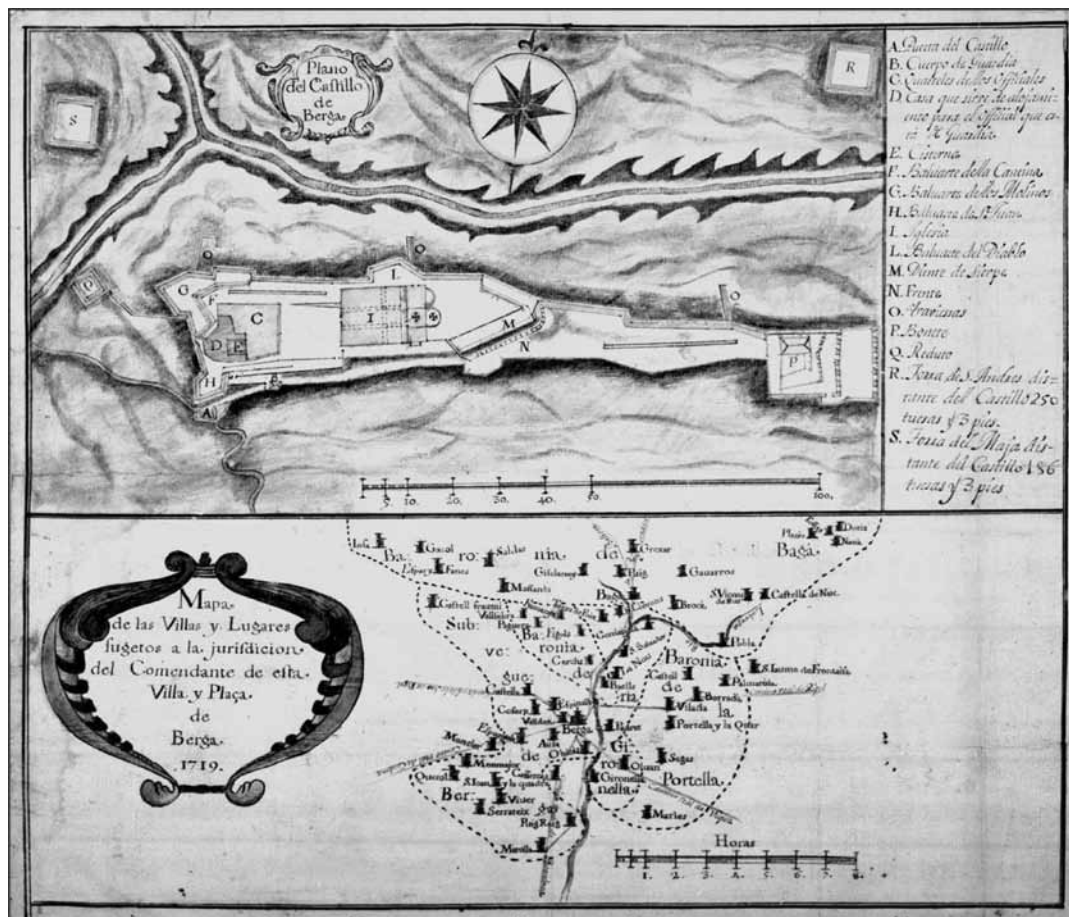
El segon detonant fou l'ordre d'evacuació, que el 14 de juliol comportà el relleu de la guarnició imperial per una companyia de fusellers enviada per la Generalitat (si bé el sergent Joseph Arley, d'origen possiblement anglès, desobeï l'ordre i no abandonà la fortalesa).

Antonio Gandolfo, comandant de l'exèrcit de les Dues Corones a la Cerdanya, coneixia Berga molt bé en haver tingut la governació de la plaça abans de l'esclat bèl-

lic. El brigadier italià prometé el seu suport a les autoritats locals, favorables a Felip V, si la vila es revoltava contra la guarnició austriacista. Ja es veia que els vents giraven a favor de la causa borbònica, i els berguedans organitzaren una coronela integrada per uns 500 homes, prenent el control de la vila al crit de "Viva el Rey, viva el Gran Felipe".

La guarnició que defensava el castell constava d'uns 70 homes i comptava amb una dotzena de canons. L'atac al castell començà el 16 de juliol, i cal parlar d'un

"L'Architecture Militaire Ou L'Ecole de Mars et de Neptune", es una impressió d'un gravat que il·lustra la importància i el paper dels enginyers en la planificació de fortaleses i construccions militars a la França del s. XVII i XVIII.

assalt armat, més que no pas d'un setge militar, atès que els berguedans no disposaven d'artilleria i no constituïen tampoc un exèrcit professional. Cada dia, tres cops al dia, els defensors disparaven tres canonades per atraure l'atenció dels imperials de les poblacions veïnes, instant-los al socors de la fortalesa aïllada. Quan els berguedans tingueren notícia que 300 sometent patriòtics s'atansaven a Berga, atacaren prest el castell, aconseguint d'ocupar el Bonet, sens dubte el punt més dèbil de la fortalesa. El mateix dia els síndics de la vila despatxaren una carta adreçada al Duc de Pòpuli, i una altra al brigadier Gandolfo, urgint el socors de la població. El 19 de juliol es produí la batalla al Coll de Santa Magdalena i malgrat que alguns sometents aconseguiren entrar al castell, el socors fracassà.

Ambdós bàndols avaluaven les respectives possibilitats d'èxit, que depenien del suport exterior, i aquest fet determinà un enfrontament contingut sense a penes víctimes. Fou en aquest context que es produí un pintoresc intercanvi de lletres entre

defensors i atacants, així, mentre el comandant del castell demanava educadament als ocupants del Bonet que el desocupessin: "Señores Concelleres de la Villa de Berga: v.ms. a tendrán entendido, el crecido socorro ha partido de Barcelona para esta Plaza, y quan indecoroso me estará á mi, de que vean las Tropas, que Paysanos me ayan ocupado el Bonete de este Castillo: Assi me ha parecido serà de mi punto, y de la conveniencia de v.ms. me desocupen luego el Bonete, que à no hazerlo, serà preciso batirle con la artilleria, y tirar á esta Villa à la ruina.", els berguedans contestaven en aquest termes: "Respondiendo al papel de v.md. devèmos dezirle, que muy bien sabèmos, y aun antes que V.md. el crecido socorro, que dize ha de introducirse à esse Castillo; mas no permitiremos tan feo Lunar a nuestra lealtad, que desocupe el Bonete; sin que las amenazas de batirle, y arruinar la Villa amedrenten Vassallos, que con tanta constancia, han sacrificado vidas, y haciendas al mayor Servicio de su legítimo Rey Felipe Quinto, que eternidades viva."

Finalment, el dia 21 arribà l'exèrcit borbònic amb mig mi-

Mapes de la fortalesa de Berga i del seu perímetre d'influència militar conservats al Instituto de Historia y Cultura Militar. Archivos Historicos Militares de Madrid (ARXIU ARB)

ler d'efectius. Antonio Gandolfo comminà els defensors a rendir-se doncs ja ningú no els podria socórrer. El capità Jerónimo Córdor es va rendir sense condicions, contravenint de fet les ordres de Barcelona de no lliurar la fortalesa. Els assaltants foren clements, premiant així la prudència dels defensors, els quals foren autoritzats a partir en direcció a Barcelona. Més tard, la Generalitat provaria de recuperar la vila, però tots els intents ja foren debades.

Notes

- (1) Eren propietaris del Mas de la Bruguera i del Mas d'en Bosc.

Bibliografia:

Manifestación de muchos y relevantes servicios, con que la real villa de Berga ha servido a la sacra, católica y real magestad, de su legítimo rey y señor D. Felipe Quinto. Barcelona: por Joseph Texidó ..., 1714.

Causa de Francisca Puig y de Manresa, viuda de Francisco Puig y de Sorribas, contra Antonio de Puig y de Sorribas, cuñado de la demandante. Archivo de la Corona de Aragón, Real Audiencia, Pleitos civiles, 26414.

Señor, Los regidores y comun de la villa de Berga en el Principado de Cataluña, à los pies de V. Magestad, con la mas rendida veneracion, dicen que siempre su innata lealtad ha estimulado los naturales de ella à servir con infatigable aplicacion y zelo à V. Mag. y à sus predecesores de que dá evidente prueba lo siguiente... Berga; Ajuntament, 1719.

CASTELLVÍ, Francisco de (1997) *Narraciones históricas*. Vol III. Edición al cuidado de Josep M. Mundet i Gifre y José M. Alsina Roca; estudio preliminar de Francisco Canals Vidal. Madrid: Fundación Francisco Elías de Tejada y Erasmo Pèrcopo.

FELIU DE LA PENYA I FARELL, Narcís (1709) *Anales de Cataluña y epílogo breve de los progressos y famosos hechos de la nacion catalana*.

VILARDAGAY CAÑELLAS, Jacinto (1919) *Efemérides bergadanas: colección de todos los hechos acaecidos en Berga... desde los primitivos tiempos...*

Xavier Campillo Besses
Geògraf